

Olga FEJTOVÁ, *Rekatolizace v městech pražských v době pobělohorské. Nové Město pražské v kontextu procesu katolické konfesionalizace*
FF UK 2011

Předkládaná disertační práce je dílem renomované autorky, která nejen výborně zná prameny, ale dokáže také reflektovat a adekvátně využít stávající literaturu. O. Fejtová se zabývala jedním z fenoménů raně novověké Evropy – konfesionalizaci, tj. snahami o porazení jednoty vyznání v rámci jednoho politicko-geografického celku. Pro české dějiny je z tohoto hlediska citlivým místem prosazení katolictví po porážce českých stavů v bitvě na Bílé hoře.

O. Fejtová věnovala poměrně rozsáhlou část své práce vymezení pojmů, jejich formování a traktování v literatuře. Nejde však o samoučelný přehled „přečteného“, ale o zasvěcený a nanejvýš potřebný rozbor vývoje názorů na pojmy konfesionalizace a rekatolizace. Tuto pasáž považují za velmi přínosnou a dále využitelnou. Věcně autorka také charakterizovala typy pramenů, jež lze k tématu práce využít a které svrchovaným způsobem také zpracovala.

Konkrétně se věnovala postizení striktního prosazování katolické konfese v pobělohorském období na Novém Městě pražském. Přesvědčivě zachytila průběh rekatolizačních opatření a jejich důsledků pro danou městskou společnost (kap. 4). Vyhnula se jakékoliv paušalizaci a zdůraznila, že zavádění katolické konfesionalizace je třeba vnímat jako proces, který zvláště v průběhu třicetileté války prošel několika zvraty a trval několik desetiletí. Plně souhlasím se zlomem v polovině století, respektive po uplatnění vestfálského míru. Předěl je jasně patrný i v emigračních vlnách. V 50. letech 17. století odhází z Čech především poddaní z česko-saského příhraničí, u nichž nemusí být konfese tím jediným, či hlavním důvodem útěku (viz W. Wäntig). Zajímavé je i autorčino zjištění vztahu novoměstských obyvatel k řádovým komunitám cíleně se podílejících na rekatolizačním programu, z nichž nejméně oblíby si až do konce 17. století vysloužili jezuité (oproti františkánům a augustiniánům).

Kapitoly 5. a 6. se týkají jednak konkrétních prokatolických opatření jak ze strany státní moci, tak církve, a jednak důsledků jejich dodržování či nedodržování v soudní praxi, v písemné agendě města apod. Neobyčejně inspirativní je pak vzhled do vlastní religiozity novoměstských měšťanů v pobělohorské době, provedený především na rozboru jejich závětí

a zachovaných soupisů knihoven, což autorce umožnilo její dlouhodobé a soustavné studium měšťanských knižních sbírek, stejně jako testamentární praxe. Dotkla se osudů celé řady osob, u nichž bychom si mnohdy přály podrobnější informace, včetně rozvedení příbuzenských vazeb. O. Fejtová se však ukázněně držela tématu a snažila se nezabíhat do přílišných podrobností a vysvětlování (někdy možná ke své škodě) s tím, že se spokojila s pečlivým odkázáním na již publikované studie, včetně vlastních. Z prostudovaného materiálu autorce vyplynulo, že ani na konci 17. století nelze považovat novoměstskou společnost za vnitřně plně rekatolizovanou, což otevíralo cestu k vzniku nových nekatolických proudů v 1. polovině 18. století. Cenné je též srovnání složení novoměstských knihoven s měšťanskými knihovnami v některých jiných městech, včetně polských (Krakov, Lublin, Gdaňska) a zvláště německých. Multikonfesionalitu, kterou se vyznačují měšťanské knihovny některých velkých německých měst (např. Norimberk), autorka oprávněně odvozuje z míry autonomie města.

Z mnoha míst předkládané práce vyplývá jistá mimořádnost Nového Města pražského. Není však dána i samou existencí pražského souměstí?

Závěrečné shrnutí je vystižné a dobře napsané. Ostatně celá práce je psána sporným, ale hezkým a čtivým stylem. Ocenění si zaslouží také rozsáhlý poznámkový aparát.

Předkládanou práci považuji za neobyčejně dobře zvládnutou rozsáhlou studii, která by si zasloužila otištění. Ráda ji proto doporučuji k obhajobě.

Praha, 17. května 2011

prof. PhDr. Lenka Bobková
ústav českých dějin FF UK